

Οἱ λαϊκοὶ στὸ διήγημα τοῦ Τσέχωφ: «Ὁ Φοιτητὴς»

Επιστήμες, Τέχνες & Πολιτισμός / Λογοτεχνία (ποίηση & πεζογραφία)

Ὑπὸ ἱερομονάχου Λεοντίου Κοζλῶφ

(Ἐδημοσιεύθη εἰς τὸ περιοδ. «Θεοδρομία», τ. 2/2006)

Τὸ πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας, ὅπως εἶναι γνωστόν, ἀποτελεῖται ἀπὸ δυὸ ἀχώριστα μέρη: τὸν κλῆρο καὶ τὸν λαό, τὸ πρῶτο ἀπὸ τὰ ὁποῖα κατ' ἐξοχὴν ἔχει τὸ δικαίωμα καὶ τὴν ὑποχρέωση νὰ κηρύττει καὶ νὰ ὀδηγεῖ τοὺς χριστιανοὺς πρὸς τὸν Θεό.

Αὐτὸ ὅμως δὲν ἀποκλείει, ὅταν δὲν ὑπάρχει κοντὰ ἕνας καλὸς ἱερέας ἢ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ παρέμβει κάποιος ἱερωμένος, οἱ θεολογικὰ καὶ πνευματικὰ προχωρημένοι λαϊκοὶ νὰ διδάσκουν καὶ νὰ συμβάλλουν στὴν προσέγγιση τῶν ἄλλων μὲ τὸν Θεό. Καὶ ἀφοῦ ὅλοι μας, καὶ κληρικοί, καὶ λαϊκοί, ἔχουμε ἕνα σκοπὸ, πρέπει νὰ συνεργαζόμαστε ὅλοι μαζί μὲ ἀγάπη, ἢ ὁποῖα «πάντα στέγει, πάντα πιστεύει, πάντα ἐλπίζει, πάντα ὑπομένει...» (Α΄ Κορ. ιγ΄, 7).

Θὰ ἤθελα νὰ σᾶς μεταφέρω ἕνα μικρὸ, ἀλλὰ πολὺ περιεκτικὸ διήγημα τοῦ Ἄντωνιου Τσέχωφ – ἑνὸς μεγάλου Ρώσου συγγραφέως, ποὺ ἔζησε τὸ δεῦτερο μιστὸ τοῦ 19ου αἰῶνος. Ὀνομάζεται «Ὁ Φοιτητής». Δὲν ξέρω ἐὰν ὑπῆρχε ποτὲ κάποια νεοελληνικὴ μετάφραση αὐτοῦ τοῦ ἔργου, ἀλλὰ τὸ μετέφρασα καὶ ἐγώ. Ὁ Ρῶσος διανοούμενος καὶ θεολόγος πρωθιερέας Σέργιος Μπουλγάκωφ ἔλεγε, γι' αὐτὸ τὸ ἀριστούργημα τοῦ Τσέχωφ, ὅτι «εἶναι ἕνα πολυτιμότερο μαργαριτάρι, ποὺ σὲ τρεῖς

σελίδες έμπεριέχει άπέραντα νοήματα». Καί ό ίδιος ό συγγραφέας άγαπούσε αυτό τόν διήγημα καί τόν θεωρούσε καλύτερο άπό πολλά άλλα μεγάλα έργα του. Όπως μνημονεύει ένας άλλος γνωστός Ρώσος λόγιος, συγγραφεύς καί ποιητής, ό Ί. Α. Μπούνιν, όταν κατηγορούσαν τόν Τσέχωφ για πέσιμισμό, εκείνος έλεγε: «Τί πέσιμιστής είμαι έγώ; Άπό όλα τά έργα μου τόν πιόν άγαπημένο είναι τόν διήγημα “Ο Φοιτητής”...». Λοιπόν, θά παρουσιάσω τήν μετάφραση καί μετά θά κάνω λίγες παρατηρήσεις.

«Ο καιρός στην άρχή ήταν καλός, ήσυχος. Φώναζαν κότσυφες καί, γειτονικά στους βάλτους, κάτι ζωντανόν παραπονεμένα βουίιζε, λές καί φύσαγε στό άδειο μπουκάλι. Πέταξε μιá μπεκάτσα καί άκούστηκε πρός αυτήν πυροβολισμός μέσα στον φθινοπωρινόν άέρα, έκρηκτικά καί χαρούμενα. Άλλά όταν στό δάσος σκοτείνιασε, αναπάντεχα φύσηξε άπό τήν άνατολή κρύος, διαπεραστικός άέρας· όλα σίγησαν. Στις λακκουβες έμφανίσθηκαν βελόνια άπό πάγο, καί στό δάσος όλα φαίνονταν άβολα, άθόρυβα καί νεκρά. Άρχισε νά μυρίζει χειμώνα.

Ό Ίβάν Βελικοπόλσκι, φοιτητής τής θεολογικής Άκαδημίας, υιός του νεωκόρου, έπιστρέφοντας άπό τις σπουδές του στό σπίτι, περπατούσε όλην τήν ώρα στό δρομάκι μέσα στό λιβάδι, πού πλημμύριζε κάθε χρόνο.

Τού είχάν ξεπαγιάσει τά δάχτυλα καί τόν πρόσωπό του είχε κοκκινίσει άπό τόν άέρα. Τού φαινόταν, ότι αυτή ή ξαφνική ψύχρα χάλασε σέ όλα τήν τάξη καί τήν όμόνοια· ότι τήν ίδια τήν φύση τήν είχε πιάσει φόβος, καί γι' αυτό τά βραδινά σκοτάδια πύκνωσαν πιόν γρήγορα, άπό ό,τι έπρεπε. Γύρω του ήταν ήρεμία καί κάπως ιδιαιτέρως σκοτεινά. Μόνον στους κήπους τών χηρών, κοντά στον ποταμό, έφεγγε μιá φωτιά· όλόγυρα δέ, καί εκεί πού ήταν τόν χωριόν, τέσσερα περίπου βέρστια (1) μακριά, όλα πνίγονταν έντελώς στό κρύο βραδινόν σκοτάδι. Ο φοιτητής θυμήθηκε πώς, όταν έφευγε άπό τόν σπίτι του, ή μητέρα του, πού καθόταν ξυπόλυτη στό πάτωμα του προθαλάμου, καθάριζε τόν σαμοβάρι (2), καί ό πατέρας του ήταν ξαπλωμένος επάνω στην θερμάστρα (3) καί έβηχε. Τότε έτυχε νά είναι Μεγάλη Παρασκευή, γι' αυτό στό σπίτι δέν έβραζαν τίποτε, καί πεινούσε βασανιστικά. Καί τώρα, ζαρώνοντας άπό τόν κρύο, ό φοιτητής σκεφτόταν ότι ό ίδιος άέρας φύσαγε καί επί Ρούρικ (4), καί επί Ίβάν του Τρομερού (5), καί επί Πέτρου (6), καί ότι υπήρχε καί τότε ή ίδια φοβερή φτώχεια, ή πείνα, οί ίδιες τρύπιες άχυροσκεπές, ή άμάθεια, ό καημός, ή ίδια έρημιά γύρω, τόν σκοτάδι, τόν αίσθημα πιέσεως - όλη αυτή ή φρίκη ήταν, είναι καί θά είναι πάντοτε· καί άν περάσουν άκόμη χίλια χρόνια, ή ζωή δέν θά είναι καλύτερη. Καί δέν ήθελε νά πάει στό σπίτι του.

Οἱ κῆποι ὀνομάζονταν “τῶν χερῶν”, γιατί τοὺς συντηροῦσαν δυὸ χῆρες, μάνα καὶ κόρη. Ἡ φωτιά ἔκαιγε ζεστά, τρίζοντας, φωτίζοντας μακριὰ γύρω της τὸ ὀργωμένο χῶμα. Ἡ χήρα Βασίλισσα, ψηλή, παχουλὴ γριά, μὲ ἀνδρικό κοντογούνι, στεκόταν δίπλα καὶ συλλογιζόμενη κοίταζε τὴν φωτιά. Ἡ κόρη της Λουκέρια, μικρὴ, βλοιοκομμένη (7), μὲ χαζούλικο πρόσωπο, καθόταν χάμω καὶ ἔπλενε τὸν λέβητα καὶ τὰ κουτάλια. Προφανῶς, μόλις εἶχαν δειπνήσει. Ἀκούγονταν ἀνδρικές φωνές, καθὼς οἱ ντόπιοι ἐργάτες πότιζαν τὰ ἄλογα.

- Νά, καὶ ὁ χειμῶνας σᾶς γύρισε πίσω, εἶπε ὁ φοιτητὴς πλησιάζοντας τὴν φωτιά. Χαίρετε!

Ἡ Βασίλισσα σάστισε, ἀλλ’ ἀμέσως τὸν γνώρισε καὶ χαμογέλασε φιλοφρονητικά.

- Δὲν σὲ γνώρισα, ὁ Θεὸς μαζί σου, εἶπε. Θὰ γίνεις πλούσιος.

Μίλησαν. Ἡ Βασίλισσα ἦταν γυναίκα πεπειραμένη, ποὺ ὑπηρετοῦσε κάποτε στοὺς κυρίους σὰν τροφὸς καὶ μετὰ σὰν γκουβερνάντα (8), καὶ τὸ πρόσωπό της πάντα ἄφηνε ἓνα ἀπαλό, σεμνοπρεπὲς χαμόγελο. Ὅμως ἡ κόρη της, χωριάτισσα, βασανισμένη ἀπὸ τὸν ἄνδρα της, μόνο σκαρδάμυσε (9), στὸν φοιτητὴ καὶ σιωποῦσε, μὲ μιὰ ἔκφραση παράξενη, σὰν κωφάλαλη.

- Ἔτσι ἀκριβῶς τὴν κρύα ἐκείνη νύχτα ζεσταινόταν δίπλα στὴν φωτιά καὶ ὁ ἀπόστολος Πέτρος, εἶπε ὁ φοιτητὴς, τεντώνοντας τὰ χέρια του πρὸς τὴν φωτιά. Ἐπομένως καὶ τότε ἔκανε κρύο. Ἄχ, τί φοβερὴ νύχτα ἦταν τότε, γιατί! Ἐξαιρετικὰ ἄχαρη, ἐκτενὴς νύχτα!

Κοίταξε γύρω του στὸ σκοτάδι, σπασμωδικὰ κούνησε τὸ κεφάλι του καὶ ρώτησε:

- Προφανῶς, ἔχεις πάει στὰ δώδεκα Εὐαγγέλια;

- Ναί, ἀπάντησε ἡ Βασίλισσα.

- Ἄν θυμᾶσαι, στὸν Μυστικὸ Δεῖπνο ὁ Πέτρος εἶπε στὸν Ἰησοῦ: “Μαζί Σου εἶμαι ἕτοιμος νὰ πάω καὶ στὴν φυλακή, καὶ στὸν θάνατο”. Καὶ ὁ Κύριος εἶπε σ’ αὐτὸν: “Σοῦ λέω, Πέτρε, ὅτι σήμερα πρὶν λαλήσει ὁ ἀλέκτωρ, δηλαδή ὁ πετεινός, τρὶς θὰ μὲ ἀπαρνηθεῖς”. Μετὰ τὸν Δεῖπνο ὁ Ἰησοῦς θανάσιμα θλιβόταν στὸν κῆπο, καὶ ὁ δυστυχὴς Πέτρος καταπονήθηκε ψυχικά, ἐξασθένησε, τὰ βλέφαρά του βάρυναν, καὶ μὲ τίποτε δὲ μπορούσε νὰ καταπολεμήσει τὸν ὕπνο. Κοιμήθηκε. Ἐπειτα, ὅπως ἄκουσες, ὁ Ἰούδας τὴν ἴδια νύχτα φίλησε τὸν Ἰησοῦ καὶ τὸν παρέδωσε στοὺς βασανιστὲς Του. Τὸν ὀδήγησαν δεμένο στὸν Ἀρχιερέα καὶ τὸν ἐχτύπησαν, καὶ ὁ Πέτρος, ἐξαντλημένος, ταλαιπωρημένος ἀπὸ τὴν θλίψη καὶ τὴν ἀνησυχία, -τὸ καταλαβαίνεις- ἄπνους, προαισθανόμενος ὅτι σὲ λίγο θὰ συμβεῖ στὴν γῆ κάτι

τρομερό, Τὸν ἀκολούθησε... Τὸν ἀγαποῦσε μὲ λαχτάρα, μὲ πάθος, καὶ τώρα ἔβλεπε ἀπὸ μακριὰ πὼς Τὸν χτυποῦσαν...

Ἡ Λουκέρια ἄφησε τὰ κουτάλια καὶ κάρφωσε ἓνα ἀπλανὲς βλέμμα στὸν φοιτητή.

- Ἦλθαν στὸν Ἀρχιερέα, συνέχισε ἐκεῖνος, ἄρχισαν νὰ ἀνακρίνουν τὸν Ἰησοῦ, καὶ οἱ ὑπηρέτες ἐν τῷ μεταξὺ ἀναψαν φωτιά, γιατί ἔκανε κρύο καὶ ἤθελαν νὰ ζεσταθοῦν. Μαζὶ μὲ αὐτούς, δίπλα στὴν φωτιά, στεκόταν καὶ ζεσταινόταν καὶ ὁ Πέτρος, ὅπως κι ἐγὼ τώρα. Μιὰ γυναίκα, τότε, τὸν εἶδε καὶ εἶπε: “Καὶ αὐτὸς ἦταν μαζὶ μὲ τὸν Ἰησοῦ”. Δηλαδή καὶ αὐτόν, σὰν νὰ λέει, νὰ τὸν ἀνακρίνετε. Καὶ ὅλοι οἱ ὑπηρέτες, ποὺ ἦσαν κοντὰ στὴν φωτιά, ὅπως φαίνεται, τὸν κοίταξαν ὑποπτα καὶ αὐστηρά, γιατί αὐτὸς ταράχθηκε καὶ εἶπε: “Δὲν Τὸν ξέρω αὐτόν τὸν ἄνθρωπο”. Καὶ λίγο μετὰ πάλι κάποιος ἀναγνώρισε στὸ πρόσωπό του ἓναν ἀπὸ τοὺς μαθητὲς τοῦ Ἰησοῦ καὶ εἶπε: “Καὶ σὺ εἶσαι ἓνας ἀπὸ αὐτούς”. Ἄλλ’ αὐτὸς πάλι ἀρνήθηκε. Καὶ τὴν τρίτη φορὰ κάποιος ἀπευθύνθηκε σ’ αὐτόν: “Μά, δὲν σὲ εἶδα σήμερα στὸν κῆπο μαζὶ μὲ Ἐκεῖνον;”. Ἀρνήθηκε καὶ τὴν τρίτη φορὰ. Καὶ μετὰ ἀπὸ αὐτὸ ἀμέσως ἐλάλησε ὁ κόκορας, καὶ ὁ Πέτρος ἔρριξε ἓνα βλέμμα στὸν Ἰησοῦ καὶ θυμήθηκε τὰ λόγια, ποὺ τοῦ εἶπε Ἐκεῖνος στὸν Δεῖπνο... Θυμήθηκε, συνῆλθε, πῆγε ἔξω ἀπὸ τὴν αὐλὴ καὶ πικρὰ-πικρὰ ἔκλαψε. Στὸ Εὐαγγέλιο λέγεται: “Καὶ ἐξελθὼν ἔξω ἔκλαυσεν πικρῶς”. Φαντάζομαι: ἡσυχος-ἡσυχος, σκοτεινὸς-σκοτεινὸς κῆπος, καὶ στὴν ἡσυχία μόλις ἀκούγονται βαθεῖα κλάμματα...

Ὁ φοιτητὴς ἀνάστεναξε καὶ βυθίστηκε σὲ σκέψεις. Συνεχίζοντας νὰ χαμογελάει, ἡ Βασίλισσα ξαφνικὰ ἄρχισε νὰ κλαίει· δάκρυα, μεγάλα, ἄφθονα ἔτρεξαν ἐπάνω στὰ μάγουλά της. Καὶ σκέπασε μὲ τὸ μανίκι τὸ πρόσωπό της ἀπὸ τὴν φωτιά, σὰν νὰ ντρεπόταν τὰ δάκρυά της, ἐνῶ ἡ Λουκέρια, κοιτάζοντας ἀκίνητα πρὸς τὸν φοιτητή, κοκκίνισε, καὶ ἡ ἔκφραση τοῦ προσώπου της ἔγινε κατηφής, ἀγωνιώδης, σὰν στοὺς ἀνθρώπους, ποὺ συγκρατοῦν μεγάλο πόνο.

Οἱ ἐργάτες ἐπέστρεψαν ἀπὸ τὸν ποταμό, καὶ ἓνας ἀπὸ αὐτούς, καβάλα στὸ ἄλογο, ἦταν ἤδη κοντά, καὶ τὸ φῶς τῆς φωτιᾶς ἔτρεμε πάνω του. Ὁ φοιτητὴς εὐχήθηκε στὶς χῆρες “καλὴ νύχτα” καὶ πῆγε παρακάτω. Καὶ πάλι τὸν κύκλωσαν σκοτάδια, καὶ ἄρχισαν νὰ κρυώνουν τὰ χέρια του. Φύσαγε σκληρὸς ἀέρας. Πράγματι ἐρχόταν ὁ χειμώνας, καὶ δὲν ἔμοιαζε, ὅτι τὴν μεθεπομένη μέρα ἦταν Πάσχα.

Τώρα ὁ φοιτητὴς σκεφτόταν τὴν Βασίλισσα: ἐὰν ἔκλαψε, αὐτὸ σημαίνει ὅτι ὅλα αὐτά, ποὺ συνέβησαν ἐκείνη τὴν φοβερὴ νύχτα μὲ τὸν Πέτρο, κάπως σχετίζονταν μὲ αὐτήν...

Ἔστρεψε τὸ κεφάλι του. Μεμονωμένη φλόγα ἡσυχὰ τρεμόφεγγε στὸ σκοτάδι, καὶ δίπλα της δὲν φαίνονταν πιά οἱ ἄνθρωποι. Ὁ φοιτητὴς πάλι σκέφτηκε ὅτι ἐὰν ἡ

Βασίλισσα ἔκλαψε, καὶ ἡ κόρη τῆς συγκινήθηκε, προφανῶς αὐτὸ ποὺ τοὺς διηγήθηκε πρὶν ἀπὸ λίγο, αὐτὸ ποὺ συνέβη δέκα ἑννέα αἰῶνες πρὶν, ἔχει σχέση μὲ τὸ παρὸν –μὲ τὶς δυὸ αὐτὲς γυναῖκες– καί, πιθανόν, μὲ αὐτὸ τὸ ἔρημικὸ χωριό, μὲ τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτό του, μὲ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους. Ἐὰν ἡ γριὰ ἔκλαψε, αὐτὸ ἔγινε ὄχι γιατί ὁ ἴδιος ξέρει νὰ διηγεῖται συγκλονιστικά, ἀλλὰ γιατί ὁ Πέτρος τῆς εἶναι οἰκεῖος, καὶ γιατί μὲ ὅλο τὸ εἶναι τῆς ἐνδιαφέρεται γι' αὐτὸ ποὺ συνέβαινε στὴν ψυχὴ τοῦ Πέτρου.

Καὶ ξαφνικὰ ἡ χαρὰ ἄρχισε νὰ σκιρτᾷ στὴν ψυχὴ του, καὶ μάλιστα σταμάτησε γιὰ μιὰ στιγμή, γιὰ νὰ ἀνασάνει βαθειά. Τὸ παρελθόν, συλλογιζόταν, εἶναι δεμένο μὲ τὸ παρὸν μὲ ἀδιάκοπη ἀλυσίδα γεγονότων, ποὺ προκύπτουν τὸ ἓνα ἀπὸ τὸ ἄλλο. Καὶ τοῦ φαινόταν πῶς τώρα δὲ εἶδε καὶ τὶς δυὸ ἄκρες αὐτῆς τῆς ἀλυσίδας: μόλις ἄγγιξε τὴν μία, τινάχθηκε ἡ ἄλλη.

Καὶ ὅταν περνοῦσε μὲ τὸ караβάκι στὴν ἄλλη ὄχθη τοῦ ποταμοῦ, καὶ μετὰ, ὅταν κοίταζε τὸ χωριὸ τῆς γεννήσεώς του καὶ πρὸς τὴν Δύση, ὅπου σὰν στενὴ λουρίδα ἔφεγγε κρῦα βαθυκόκκινη ἡ αὐγή, σκεφτόταν ὅτι ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ὀμορφιά, ποὺ κατεύθυναν τὴν ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου ἐκεῖ, στὸν κῆπο καὶ στὴν αὐλὴ τοῦ Ἀρχιερέα, συνεχίζονταν ἀδιάκοπα μέχρι καὶ σήμερα, καί, ὅπως φαίνεται, πάντα ἀποτελοῦσαν κάτι βασικὸ στὴν ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου καί, γενικά, στὴν γῆ. Καὶ ἓνα αἶσθημα νεότητος, ὑγείας, δυνάμεως, –ἦταν μόλις εἴκοσι δύο χρόνων– καὶ μία ἀνέκφραστη γλυκιὰ προσδοκία εὐτυχίας, ἄγνωστης, μυστικῆς εὐτυχίας τὸν κυρίευαν σιγὰ-σιγὰ, καὶ ἡ ζωὴ τοῦ φαινόταν ὑπέροχη, θαυμαστὴ καὶ γεμάτη ὑψηλὸ νόημα».

Ὁ π. Σέργιος Μπουλγάκωφ σωστὰ ὀνομάζει τὸν Τσέχωφ: «συγγραφέα τῆς παγκόσμιας θλίψεως», γιὰ τὶς μορφὲς δυστυχημένων, νικημένων ἀπὸ τὸ κακὸ ἀνθρώπων. Ὁ ἴδιος ὁ συγγραφέας σκληρὰ ὑποφέρει ἀπὸ αὐτὸ τὸ ἄλυτο ἐρώτημα: «Γιατί ὁ ἄνθρωπος εἶναι τόσο ἀδύναμος μπροστὰ στὸ κακὸ καὶ τὴν θλίψη;». Ἐδῶ, ὅμως, φανερώνεται ἡ πίστη τοῦ Τσέχωφ στὸν θρίαμβο τοῦ καλοῦ, ἀποκαλύπτεται ἡ ἀλήθεια, ὅτι ἡ πραγματικὴ ζωὴ του, τὸ γνήσιο πρόσωπό του κρύβεται πρὸς βαθειά, ριζώνεται στὸν Χριστὸ καὶ στὴν Ἐκκλησία.

Σὲ αὐτὸ τὸ διήγημα περιγράφονται δυὸ κατηγορίες λαϊκῶν. Οἱ θλιμμένες γυναῖκες ἀντιπροσωπεύουν τὸν ἀπλὸ κόσμο, τοὺς χωρικοὺς, οἱ ὅποιοι, παρ' ὅλη τὴν ἀμάθειά τους, παρ' ὅλες τὶς δουλειὰς καὶ τὶς θλίψεις τους, δὲν εἶναι μακριὰ ἀπὸ τὸν Κύριο, καὶ μὲ τὶς καρδιές τους αἰσθάνονται τὴν χάρη καὶ τὴν ἀλήθεια. Ὁ φοιτητῆς τῆς Ἀκαδημίας (10) Ἰβάν, ποὺ δὲν εἶναι ἀκόμη κληρικός, ἀντιπροσωπεύει τοὺς θεολόγους, αὐτοὺς ποὺ ἔχουν περισσότερες γνώσεις καὶ ἀνάλογη εὐθύνη γιὰ τὴν πνευματικὴ κατάρτιση τῶν μικρῶν ἀδελφῶν τους. Καὶ ὁ συγγραφέας ἀνήκει σὲ μιὰ

ξεχωριστή τρίτη κατηγορία, τῆς δημιουργικῆς διανοήσεως, ὁ ρόλος τῆς ὁποίας εἶναι νὰ ἀναλύει τὴν ὑπόθεση τῆς πίστεως, νὰ βλέπει πῶς πραγματοποιεῖται αὐτὴ μέσα στὴν ζωὴ, καὶ νὰ ἐλέγχει τὸ κακό.

Αὐτὲς οἱ διάφορες κατηγορίες ἔχουν τὰ πλεονεκτήματα, ἀλλὰ καὶ τὰ μειονεκτήματά τους, καὶ γι' αὐτὸ χρειάζονται ἀλληλοσυμπλήρωση. Ἡ πρώτη, παραδείγματος χάριν, ἔχει πίστη, ἀλλὰ θέλει διδάσκαλο. Ἡ δευτέρα εἶναι ἱκανὴ γιὰ τὴν διακονία τοῦ λόγου, ἀλλὰ ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ δείγματα τῆς ἐμπράκτου πίστεως, πὺ ἐμπνέουν τὸν θεολόγο. Θεολόγοι καὶ διανοούμενοι ἔχουν τὶς γνώσεις, ἀλλὰ συνήθως ἡ πίστη τους εἶναι ἀδύναμη καὶ χρειάζεται ἐνίσχυση. Καὶ ὅλες αὐτὲς τὶς κατηγορίες τῶν λαϊκῶν, ὅλους αὐτούς, πὺ ὑποφέρουν ψυχικὰ ἢ σωματικὰ, τοὺς παρηγορεῖ, ἐμπνέει καὶ ἐνώνει, στὴν φορὰ τους πρὸς τὸν Χριστό, ἡ ἐνιαία χάρις τοῦ Θεοῦ.

Ὁ φοιτητής, πὺ καὶ αὐτὸν στενοχωρεῖ ἡ σκληρὴ πραγματικότητα τῆς ζωῆς, ἡ ὁποία συμβολίζεται στὸ διήγημα μὲ τὴν ψύχρα καὶ τὸ σκοτάδι, στρέφεται στὸν Χριστό. Κάνει, ἀφοῦ ξέρει περισσότερα, μία ἀπλὴ ἀνάμνηση τῶν Παθῶν τοῦ Κυρίου, μοιράζεται τὶς γνώσεις καὶ τὶς σκέψεις του, καί, ἀπροσδόκητα γι' αὐτόν, ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ φέρνει κατάνυξη, συγκινεῖ τὶς γυναῖκες, καὶ ἀναγεννᾷ τὸν ἴδιο τὸν ἴβαν, θερμαίνοντας τὴν καρδιά του καὶ διώχνοντας μακριὰ του τὴν ἀπελπισία.

Αὐτὴ τὴν μεταβολή, αὐτὸ τὸ θαῦμα τῆς μεταμορφώσεως προξενεῖ ἡ ζωντανὴ πίστη τοῦ λαοῦ, ἡ πίστη, μὲ τὴν ὁποία πάντοτε ἦταν πλούσιος ὁ Ρωσικὸς λαός, καὶ τὴν ὁποία εὐκόλα μπορεῖ νὰ ἀφυπνήσουν ἀκόμη καὶ τὰ ταπεινὰ λόγια ἐνὸς μὴ κληρικοῦ. Γι' αὐτὸ καὶ ἀγαπάει τόσο πολὺ αὐτὸ τὸ διήγημα ὁ Τσέχωφ, ἀφοῦ ἐδῶ περιέχεται ἡ ἀπάντηση στὸ ἐρώτημα, πὺ τὸν βασάνιζε. Ἡ ἀπλὴ πίστη τοῦ ρωσικοῦ λαοῦ γιατρεύει τὸν δικό του πόνο γιὰ τὴν πατρίδα. Σὲ ἓνα ἀπὸ τὰ μικρὰ του διηγήματα γράφει: «Ἐγὼ ἔτσι τὸ καταλαβαίνω: ἡ πίστη εἶναι μία ἱκανότητα τοῦ πνεύματος. Εἶναι σὰν ἓνα ταλέντο· πρέπει νὰ γεννηθεῖ κανεὶς μὲ αὐτήν. Ἀπὸ ὅσο μπορῶ νὰ κρίνω ἀπὸ τὸν ἑαυτό μου καὶ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, πὺ εἶδα στὴν ζωὴ μου ... αὐτὴ ἡ ἱκανότητα εἶναι ἔμφυτη στοὺς Ρώσους σὲ μεγαλύτερο βαθμό...».

Ἔτσι εὐγλωττα μέσα ἀπὸ τὸ κείμενο τοῦ Τσέχωφ ἀντικατοπτρίζεται ἡ εἰκόνα, πὺ μᾶς παραδίδει ὁ ἀπόστολος Παῦλος, στὴν ἐπιστολὴ του πρὸς Κορινθίους, γιὰ τὴν Ἐκκλησία ὡς σῶμα Χριστοῦ, ὅπου ὅλα τὰ μέλη, κληρὸς καὶ λαός, συνυπάρχουν ἀρμονικὰ καὶ ἀλληλοσυμπληρώνονται ἐπιτελώντας, σύμφωνα μὲ τὰ χαρίσματα πὺ δίνει στὸν καθένα τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, ἐξ ἴσου σημαντικὲς καὶ ζωτικὲς γιὰ ὅλο τὸ σῶμα τῆς Ἐκκλησίας λειτουργίες...

Ἱερομόναχος Λεόντιος Κοζλώφ,
Λαύρα τοῦ Ἁγίου Σεργίου, Μόσχα.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

- (1) 1 βέρτσι = 1,067 χιλιόμετρο.
- (2) Σαμοβάρι: μετάλλινο σκεῦος, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἔβραζαν νερὸ γιὰ τὴν παρασκευὴ τείου (τσαγιοῦ).
- (3) Στὰ ρωσικὰ ἀγροτικὰ σπίτια ἢ θερμάστρα ἦταν μία ἀπαραίτητη κατασκευὴ ἀπὸ τοῦβλα, ἢ ὁποία διατηρεῖτο πάντοτε ζεστή. Τὸν χειμῶνα, ἰδίως, οἱ χωρικοὶ τοποθετοῦσαν τὸ κρεβάτι τους ἐπάνω σὲ αὐτήν, ἐνῶ οἱ ἠλικιωμένοι ἢ οἱ ἄρρωστοι παρέμεναν ὅλην τὴν ἡμέρα ἐπάνω σὲ αὐτήν.
- (4) Ρούρικ: ὁ ἰδρυτὴς τῆς ρωσικῆς μοναρχίας (862-879 μ.Χ.).
- (5) Ἰβὰν Δ΄ ὁ Τρομερὸς: τσάρος τῆς Ρωσσίας (1545-84).
- (6) Πέτρος Α΄ ὁ Μέγας: πρῶτος αὐτοκράτωρ τῆς Ρωσσίας (1689-1725).
- (7) Βλογιοκομμένος: αὐτὸς πού, ἐξ αἰτίας τῆς νόσου εὐλογίας, φέρει ἰδίως στὸ πρόσωπό του οὐλές.
- (8) Γκουβερνάντα: ἰδιωτικὴ νηπιαγωγός.

(9) Σκαρδαμύσσω: ἀνοιγοκλείνω τὰ μάτια.

(10) Δὲν ἀποκλείεται νὰ πρόκειται γιὰ τὴν Ἀκαδημία τῆς Λαύρας τοῦ ἁγίου Σεργίου, κοντὰ στὴν Μόσχα.

(Ἐδημοσιεύθη εἰς τὸ περιοδ. «Θεοδομία», τ. 2/2006)

Πηγή: alopsis.gr